

KAMERUN

**SYTUACJA
BEZPIECZEŃSTWA**

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia dla
ludności cywilnej**

**DPU-WIKP-424/190/2025
03.04.2025**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Kamerunie.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: 31 mln.

Skład etniczny: Bamileke-Bamu 22,2%, Biu-Mandara 16,4%, Arab-Choa/Hausa/Kanuri 13,5%, Beti/Bassa, Mbam 13,1%, ludy sawannowe 9,9%, Adamawa-Ubangi 9,8%, Cotier/Ngoe/Oroko 4,6%, południowo-zachodnie plemiona Bantu 4,3%, Kako, Meka 2,3%, inne 3,8%.

Skład religijny: chrześcijanie 67% (w tym katolicy 33%, protestanci 27%, chrześcijanie innych odłamów 7%), islam 30%, animiści 1%, inni 2%.^[1]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Kamerun jest republiką prezydencką. Kraj powstał w 1961 r. w wyniku połączenia dwóch kolonii – brytyjskiej i francuskiej. Początkowo obie części tworzyły federację, jednak już w 1972 r. została ona przekształcona w państwo unitarne.^[2]

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

Administracyjnie Kamerun podzielony jest na 10 regionów: Adamawa (Adamaoua), Centre, East (Est), Far North (Extreme-Nord), Littoral, North (Nord), West (Ouest), South (Sud), North-West (Nord-Ouest), South-West (Sud-Ouest). Językiem urzędowym w Kamerunie jest francuski, używany w 8 prowincjach oraz angielski, używany w dwóch prowincjach zachodnich (North-West, South-West), zwanych czasem Kamerunem Południowym.^[3]

Regiony mają status quasi-autonomiczny, a na czele każdego z nich stoi Rada Regionu, natomiast gubernator regionu jest wyznaczany przez prezydenta.^[4]

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Cameroon, 26.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/#people-and-society>

² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Cameroon, 26.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/#people-and-society>

³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Cameroon, 26.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/#people-and-society>

⁴ Wikipedia, Departaments of Cameroon, https://en.wikipedia.org/wiki/Departments_of_Cameroon

Prowincje dzielą się na departamenty (*departments*), a te z kolei na dystrykty (*arrondissements*).^[5]

S(TRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Głową państwa jest prezydent wybierany w wyborach powszechnych na 7-letnią kadencję. Prezydent posiada szerokie uprawnienia – może zatwierdzać i wetować ustawy, bez konsultacji z parlamentem powoływać i odwoływać członków rządu, sędziów, szefów przedsiębiorstw państwowych i urzędów centralnych. Po dwudziestu latach represyjnych rządów prezydenta Ahmadou Ahidjo, który objął to stanowisko wkrótce po uzyskaniu przez Kamerun niepodległości, w listopadzie 1982 r. zastąpił go były premier **Paul Biya** (obecnie 91 lat), który sprawuje tę funkcję do chwili obecnej. W 1992 r. Biya zezwolił na organizację pierwszych wielopartyjnych wyborów parlamentarnych oraz wyborów prezydenckich i te wybory wygrał.^[6]

Ostatnie wybory odbyły się 7 października 2018 r. Zwyciężył w nich po raz kolejny Biya, zdobywając 71,3% głosów. Kolejne wybory prezydenckie zapowiedziane są na październik 2025 r.^[7]

Rząd i premier. Na czele rządu stoi premier mianowany przez prezydenta. Od stycznia 2019 r. funkcję tę pełni **Joseph Dion Ngute**. Jego zastępcą jest Amadou Ali.^[8]

Parlament i wybory parlamentarne. W Kamerunie istnieje dwuizbowy parlament, składający się z Senatu i Zgromadzenia Narodowego. 180 członków Zgromadzenia Narodowego wybieranych jest w wyborach powszechnych co pięć lat. Senat liczy zaś 100 miejsc, z czego 70 jest obsadzanych przez Rady Regionów, zaś 30 członków jest mianowanych przez prezydenta. Chociaż w kraju istnieje ponad 300 zarejestrowanych partii politycznych,^[9] w praktyce jedyną liczącą się siłą jest Kameruński Ruch Ludowo-Demokratyczny (ang. **Cameroon People's Democratic Movement, CPDM**; fr. **Rassemblement démocratique du Peuple Camerounais, RDPC**), który pozostaje dominującą siłą od momentu powstania w 1985 r. Partia ta zajmuje wszystkie miejsca w Senacie oraz 152 miejsca w Zgromadzeniu Narodowym. Ostatnie wybory parlamentarne odbyły się w 2020 r., a kolejne są planowane w marcu 2026 r.^[10]

SYSTEM PRAWNY

Kameruńskie prawo ma charakter hybrydowy i jest połączeniem brytyjskiego prawa precedensowego oraz francuskiego prawa cywilnego, przy czym brytyjskie prawo jest stosowane w regionach anglofońskich, natomiast francuskie – we frankofońskich. Obecnie trwa proces ujednolicania systemu i wprowadzania prawa unitarnego

⁵ Wikipedia, Departaments of Cameroon, https://en.wikipedia.org/wiki/Departments_of_Cameroon

⁶ BBC News, Cameroon Country Profile, 22.10.2018, <http://www.bbc.com/news/world-africa-13146029>

⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Cameroon, 26.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/#people-and-society>

⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Cameroon, 26.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/#people-and-society>

⁹ Journal du Cameroon, Cameroon: 40 New Political Parties Receive Approval, 13.11.2023, <https://www.en.journalducameroun.com/cameroon-40-new-political-parties-receive-approval/>

¹⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Cameroon, 26.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/#people-and-society>

opartego o francuskie prawo cywilne. Oba systemy współistnieją z prawem zwyczajowym, które może być stosowane, o ile tradycyjne zasady nie stoją w sprzeczności ze sprawiedliwością, równością i zdrowym rozsądkiem.^[11]

KARA ŚMIERCI

Kameruńskie prawo przewiduje karę śmierci i bywa ona orzekana. W okresie objętym ostatnim raportem Amnesty International (2023 r.) wydany został co najmniej jeden wyrok skazujący na śmierć.^[12]

Karą śmierci objęte są takie przestępstwa jak morderstwo z premedytacją, morderstwo dziecka do 15. r.ż., morderstwo ascendentów (wstępnych), kradzież z napadem, którego rezultatem była śmierć lub poważne uszkodzenie ciała, porwanie osoby poniżej 21. r.ż., które spowodowało śmierć tej osoby, akty terrorystyczne w samolocie lub na lotnisku, których skutkiem była śmierć, zdrada, szpiegostwo, napaść na urzędnika państwowego z zamiarem zabicia.^[13]

Każdy wyrok śmierci powinien być przedstawiony prezydentowi, który podejmuje decyzję w sprawie złagodzenia kary. Kara śmierci może być wykonana tylko wówczas, gdy prezydent nie zdecydował się na jej złagodzenie.^[14]

Choć władze Kamerunu nie podpisały moratorium na wykonywanie kary śmierci, w praktyce egzekucje nie są wykonywane. Ostatnia egzekucja miała miejsce w Kamerunie w 1997 r.^[15]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Kamerunu w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęło 1043 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), natomiast w 2024 r. ilość wszystkich ofiar wzrosła dwukrotnie i wyniosła 2228 osób. Do dnia 15 lutego 2025 r. w wyniku incydentów związanych z bezpieczeństwem zginęło 66 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili).^[16]

¹¹ Sunulex.Africa, The Cameroonian legal system, <https://sunulex.africa/en/thecameroonianlegalsystem/>

¹² Amnesty International (AI), Death sentences and executions 2023, 29.05.2024, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/7952/2024/en/>

¹³ Cornell Law School on the Death Penalty Worldwide, Republic of Cameroon (Cameroon), 25.03.2021, <https://deathpenaltyworldwide.org/database/>

¹⁴ Loi No 2016/007 du 12 juillet 2016 portant code penal, <https://www.wipo.int/wipolex/fr/text/420195>

¹⁵ Cornell Law School on the Death Penalty Worldwide, Republic of Cameroon (Cameroon), 25.03.2021, <https://deathpenaltyworldwide.org/database/>

¹⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Za bezpieczeństwo kraju odpowiadają kameruńskie siły zbrojne, składające się z armii lądowej, marynarki wojennej, sił lotniczych, żandarmerii wojskowej, a także Batalionu Szybkiego Reagowania, który, mimo że znajduje się w strukturach sił zbrojnych, podlega bezpośrednio prezydentowi. Armia bierze udział w misji stabilizacyjnej w Afryce Środkowej (MINUSCA), a także współtworzy międzynarodową grupę uderzeniową, walczącą przeciw bojówkom islamistycznym Multinational Joint Task Force (MNJTF). Członkowie MNJTF służą jednak we własnych krajach, a operacje transgraniczne zdarzają się incydentalnie.^[17]

Kamerun nie musi mierzyć się z żadnym zagrożeniem zewnętrznym, ze strony innych krajów, jednak boryka się z konfliktami natury wewnętrznej, w szczególności na Północy i na Zachodzie kraju. Siły zbrojne są aktywnie zaangażowane w zwalczanie zagrożeń wewnętrznych.^[18]

Północ kraju. Rebelia islamistyczna. W ostatnich latach najpoważniejszym problemem w dziedzinie bezpieczeństwa w Kamerunie są działania bojówek islamskich, mających powiązania z nigeryjską organizacją **Boko Haram** / obecnie **Jama'atu Ahl as-Sunnah li-Da'awati wal-Jihad (JAS)** i **Państwem Islamskim Islamic State of West Africa Province (ISWAP)**. Boko Haram rozpoczęło działania w północnych częściach kraju, w prowincji **Far North** i **Adamawa** w 2014 r. Prezydent Biya przystąpił wkrótce potem do utworzonej pod egidą Unii Afrykańskiej koalicji wojskowej przeciwko Boko Haram MNJTF, a we wrześniu 2018 r. ogłosił zwycięstwo nad Boko Haram w Kamerunie.^[19] Konflikt zmniejszył swoją intensywność, władzom udało się wzmocnić patrole, a część bojowników zdała broń.^[20] Jednakże władze nie dotrzymały wszystkich obietnic związanych ze wsparciem dla bojowników obu organizacji, którzy mieli złożyć broń i zrezygnować z działalności.^[21]

Tymczasem od 2022 r. liczba aktów przemocy popełnianych przez Boko Haram oraz zachodnioafrykański odłam Państwa Islamskiego (ataki na wioski, podkładanie ładunków wybuchowych, grabienie i niszczenie domów i kościołów, ataki na pasterzy i kradzież ich stad, ataki na podróżujących, a także ataki na placówki kameruńskich sił bezpieczeństwa) ponownie wzrosła, co spowodowało kolejne fale wewnętrznych przesiedleń.^[22]

¹⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Cameroon, 26.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/#people-and-society>

¹⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook, Cameroon, 26.03.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/#people-and-society>

¹⁹ US Committee for Refugees and Immigrants, Report on the current humanitarian and security-related situation (displacement; food and water security; humanitarian assistance; press freedom; education; terrorism; women and children; corruption; climate change; COVID-19), 08.2021, <https://refugees.org/wp-content/uploads/2021/08/USCRI-Backgrounder-Cameroon.pdf>

²⁰ HRW (Human Rights Watch), World Report 2023 – Cameroon, 12.01.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2085399.html>

²¹ HRW (Human Rights Watch), World Report 2023 – Cameroon, 12.01.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2085399.html>

²² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2022 – 15.02.2025, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

W prowincjach północnych nadal dochodzi do starć zbrojnych między bojownikami a wojskiem, które niekiedy prowadzi również ostrzał z powietrza lub wykorzystuje drony. W akcjach zbrojnych biorą także udział oddziały innych państw np. wojska czadyjskie. Wojsko przeprowadza w regionie także masowe aresztowania i zatrzymania. Niekiedy osoby zatrzymane giną bez wieści. Coraz bardziej krwawe są również starcia między różnymi frakcjami Państwa Islamskiego. Do starć na dużą skalę doszło w kwietniu 2024 r., kiedy w bitwie niedaleko miejscowości Darak w prowincji Far North zginęło ponad 100 bojowników wrogich frakcji.^[23]

W 2024r. wzrosła liczba porwań dla okupu, przeprowadzanych przez JAS i ISWAP. Przyczyną tego zjawiska było prawdopodobnie wypchnięcie części bojowników przez wojska czadyjskie z terytorium Czadu. Porwania dotknęły w szczególności rolników i pasterzy i towarzyszył im rabunek żywności i bydła. W rzadkich przypadkach bojownicy płacą za zabraną żywność.^[24]

W obecnej chwili prowincja Far North jest najbardziej niebezpiecznym regionem w Kamerunie.^[25]

Prowincje zachodnie. Bunt ludności anglofońskiej. Od 2016 r. w anglojęzycznych prowincjach **North-West** i **South-West** odnowiły się zadawnione napięcia między ludnością anglofońską a frankofońskimi władzami centralnymi. Anglofońscy mieszkańcy regionu zaczęli głośno protestować przeciwko marginalizacji i ograniczeniu znaczenia języka angielskiego. W 2017 r. separatyści rozpoczęli walkę o niepodległość regionów anglofońskich Kamerunu, ogłaszając je „Federalną Republiką Ambazonii”.^[26] W odwecie, na jesieni 2017 r. wojsko i policja przeprowadziły brutalną akcję pacyfikacyjną w departamencie Manyu (w prowincji South-West), skąd pochodzili liderzy samowwłażczej republiki. Wiele wsi w regionie zostało zaatakowanych i doszczętnie spalonych, a ludność opuściła te strony. Podczas swoich działań, służby bezpieczeństwa dokonywały pozaprawnych egzekucji, ostrzeliwały uciekających cywilów.^[27] W starciach między wojskiem a separatystami ofiarami byli w dużej mierze cywile, a partyzanckie walki spowodowały za sobą poważne zniszczenia całych wsi i ucieczki tysiący ludzi, którzy zmuszeni byli szukać schronienia w innych regionach.^[28] Separatyści zaś zastraszają, atakują i porywają miejscową ludność, podkładają ładunki wybuchowe pod pojazdy wojskowe, organizują zasadzki na konwoje, atakują posterunki policji i wojska, a także

²³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Regional Overview Africa January 2025, 14.01.2025, https://acleddata.com/2025/01/14/africa-overview-january-2025/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=africa-overview-january-2025#keytrends4

²⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁶ US Committee for Refugees and Immigrants, Report on the current humanitarian and security-related situation (displacement; food and water security; humanitarian assistance; press freedom; education; terrorism; women and children; corruption; climate change; COVID-19), 08.2021, <https://refugees.org/wp-content/uploads/2021/08/USCRI-Backgrounder-Cameroon.pdf>

²⁷ Reuters, We are in a war - Cameroon unrest confronted by army offensive, 08.02.2018, <https://www.reuters.com/article/us-cameroon-separatists-exclusive/exclusive-we-are-in-a-war-cameroon-unrest-confronted-by-army-offensive-idUSKBN1FS1Y8>

²⁸ Internal Displacement Monitoring Center, Out of sight: Cameroon's downward spiral of violence and displacement, 22.03.2021, <https://www.internal-displacement.org/media-centres/out-of-sight-camerouns-downward-spiral-of-violence-and-displacement>

są stroną starć zbrojnych, na ogół o małej skali. Organizują także ataki i zamachy na osoby, które są przez nich postrzegane jako kolaboranci.^[29]

Jedną z form walki są także operacje zwane „**Miasto Duchów (ghost town)**” – powszechne strajki, kiedy wszystkie instytucje, szkoły i sklepy muszą być zamknięte w proteście przeciw władzom. Osoby lub firmy, które nie przestrzegają zasad strajków muszą się liczyć z represjami ze strony zwolenników ruchów separatystycznych. Dziesiątki sklepów, szkół i budynków rządowych w ostatnich latach zostało zdemolowanych w Bamendzie, Buea i innych miejscach w związku z działaniem separatystów.^[30]

Początkowo anglojęzyczne grupy separatystyczne otrzymywały znaczące wsparcie finansowe za pośrednictwem kontaktów w diasporze anglojęzycznych Kameruńczyków. Głosiły ideę uzyskania niepodległości lub korzystniejszych form federalizmu. Podczas gdy wsparcie diaspory nadal stanowi ważne źródło dochodu dla niektórych grup separatystycznych anglojęzycznych, finansowanie znacznie zmalało od 2019 r. w wyniku kilku czynników, w tym wzrostu przemocy wobec ludności cywilnej przez uzbrojone grupy zbrojne; oraz ograniczeń transferów finansowych wysyłanych do uzbrojonych grup. W rezultacie nielegalne grupy separatystyczne angażują się w różnorodne nielegalne działania kryminalne, aby finansować swoją działalność, w tym porwania dla okupu, podatki i wymuszenia, przemyt i handel bronią. Ruch separatystyczny uległ fragmentyzacji, a poszczególne frakcje nie są w stanie stworzyć jednolitego frontu, raczej konkurując ze sobą o wpływy. W niepewnym otoczeniu, lokalnie zaczęły powstawać grupy samoobrony.^[31]

Obecnie konflikt stracił na intensywności w porównaniu do pierwszych lat, jednak nadal dochodzi tam do licznych aktów przemocy oraz do starć zbrojnych między separatystami, a siłami kameruńskimi. W szczególności do intensyfikacji działań doszło w lecie 2024 r.^{[32][33]}

Siły zbrojne wciąż utrzymują kontrolę nad głównymi drogami i miastami, jednak obecność sił zbrojnych na obszarach wiejskich jest ograniczona, niektóre z nich są pod bezpośrednią kontrolą partyzantów. Zdarzają się starcia między wojskiem i partyzantami oraz między różnymi frakcjami nielegalnych ugrupowań.^[34] Wojsko prowadzi nadal akcje „oczyszczające”, wchodząc do miejscowości, zabijając i aresztując osoby, podejrzewane o przynależność do oddziałów bojowników.^[35]

Kilkakrotnie podejmowano próby wynegocjowania zakończenia konfliktu. W 2019 r. Szwajcaria podjęła się roli mediatora w rozmowach między władzami centralnymi

²⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁰ IGC (International Crisis Group), Cameroon's Anglophone Crisis at the Crossroads, 02/08/2017, Africa Report N°250, <http://www.refworld.org/docid/59831ccf4.html/>

³¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project) i GI-TOC - Global Initiative against Organized Crime, Non-State Armed Groups and Illicit Economies in West Africa: Anglophone separatists, 09.2024, <https://acleddata.com/acleddatanew/wp-content/uploads/2024/09/d4248905-7022-462d-a85a-5d2645fc5b22.pdf>

³² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon, Sud Ouest, Nord Ouest, data 01.01.2022 – 15.02.2025, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³³ Cameroon Concord, Cameroon in Crisis: Conflict and Challenges Ahead of 2025 Elections, 13.01.2025, <https://www.cameroon-concord.com/politics-2/cameroon-in-crisis-conflict-and-challenges-ahead-of-2025-elections>

³⁴ OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Humanitarian Needs Overview Cameroon, 04.2024, <https://www.unocha.org/cameroon>

³⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon, Sud Ouest, Nord Ouest, data 01.01.2022 – 15.02.2025, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

a przedstawicielami Ambazonii.^[36] W sierpniu 2022 r. władze zwołały w Yaounde Komitet ds. Dialogu Narodowego, a we wrześniu odbyła się zdalna konferencja, w której udział wzięli przedstawiciele grup z diaspory. Nadal jednak nie udało się zgromadzić przy stole rozmów wszystkich kluczowych uczestników konfliktu.^[37]

Z drugiej strony, istnieją doniesienia o negocjacjach między separatystami anglofońskimi, zjednoczonymi w Radzie Zarządzającej Ambazonii a separatystami biafrańskimi z Nigerii, którzy próbują utworzyć wspólny front przeciw obu sąsiadującym ze sobą krajom.^[38]

Lokalne konflikty etniczne i spory o ziemię. Na starcia z partyzantami nakładają się inne problemy w dziedzinie bezpieczeństwa, w szczególności wysoką przestępczość i zadawnione konflikty etniczne. Nagminne są przypadki kradzieży bydła. Należy przy tym podkreślić, iż tradycyjnie różne grupy etniczne w prowincji **Far North** noszą ze sobą broń. Obecnie uzyskują dostęp również do broni palnej, co zwiększa ilość konfrontacji zbrojnych.^[39] Dotyczy to zwłaszcza konfliktów o ziemię ludności rolniczej z pasterzami Fulani, które dodatkowo destabilizują sytuację, zwłaszcza w prowincji **North West**.^[40]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Brak jest informacji wskazujących na to, by w Kamerunie obowiązywało obecnie ustawodawstwo specjalne typu: stan wojenny, operacja specjalna, godzina policyjna itp.

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w Kamerunie w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 524 cywilów, z kolei w 2024 r. odnotowano 728 ofiar cywilnych, zaś w pierwszym kwartale 2025 r. – 21 ofiar cywilnych.

W całym okresie od 2022 do 2025 r. najbardziej niebezpiecznymi regionami były: prowincja Far North, gdzie obecne są boje związane z Państwem Islamskim oraz prowincje North West i South West, gdzie prowadzą działalność separatyści anglofońscy. Powodem ofiar wśród ludności cywilnej są także konflikty plemienne i etniczne, a także akcje odwetowe wojska. W regionach tych sytuacja charakteryzuje

³⁶ US Committee for Refugees and Immigrants, Report on the current humanitarian and security-related situation (displacement; food and water security; humanitarian assistance; press freedom; education; terrorism; women and children; corruption; climate change; COVID-19), 08.2021, <https://refugees.org/wp-content/uploads/2021/08/USCRI-Backgrounder-Cameroon.pdf>

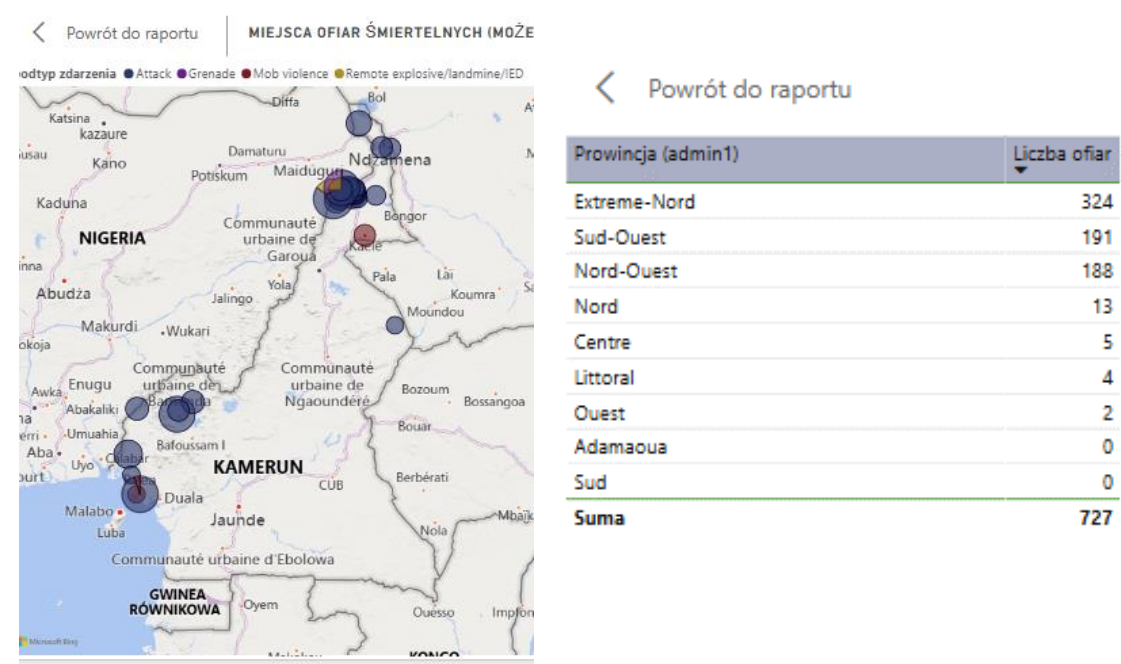
³⁷ UN Security Council, The situation in Central Africa and the activities of the United Nations Regional Office for Central Africa, 01.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2083862/N2271804.pdf>

³⁸ Cameroon Concord, Cameroon in Crisis: Conflict and Challenges Ahead of 2025 Elections, 13.01.2025, <https://www.cameroon-concord.com/politics-2/cameroon-in-crisis-conflict-and-challenges-ahead-of-2025-elections>

³⁹ OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Humanitarian Needs Overview Cameroon, 04.2024, <https://www.unocha.org/cameroon>

⁴⁰ Amnesty International, With or against us: People of the North-West region of Cameroon caught between the army, armed separatists and militias [AFR 17/6838/2023], 07.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2094320/AFR1768382023ENGLISH.pdf>

się wysoką niestabilnością, ale akty przemocy nie przybierają na ogół charakteru masowych zbrodni, ludobójstwa, chociaż mają z reguły charakter intencjonalny. [41]

Mapa. Miejsca śmierci cywilów w Kamerunie w okresie: 01.01.2024-31.12.2024 (grafika wykonana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED i OpenStreetMap). [42]

Tabela. Liczba śmiertelnych ofiar cywilnych w poszczególnych jednostkach administracyjnych Kamerunu w okresie: 01.01.2024-31.12.2024 (tabela przygotowana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED) [43]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W Kamerunie dochodzi do pojedynczych przypadków nalotów i ostrzału rakietowego/artyleryjskiego oraz do licznych starć zbrojnych o różnej skali, jednak tylko nieliczne z nich powodowały dotychczas śmierć ludności cywilnej. Przykładowo 25 maja 2024 r. wojsko kameruńskie zbombardowało wioski w prowincji Far North, zabijając stada należące do pasterzy Fulani i raniąc jednego z nich. [44]

41 ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
42 ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
43 ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
44 ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, air/drone strike, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

Prowincją, gdzie ludność cywilna najbardziej narażona jest na ataki nielegalnych ugrupowań zbrojnych, jest **Far North**. W wyniku ataków różnych frakcji Państwa Islamskiego zginęło w 2023 r. 250 osób, a w 2024 r. – 290 osób. Zdarza się, że Boko Haram i Państwo Islamskie napadają na wioski, zabijają rolników i rybaków, rabują dobytek i palą domy. Napady te jednak obecnie nie mają masowej skali. Ginią w nich na ogół pojedyncze osoby, ale tego typu ataki zdarzają się dość często, głównie na terenach przygranicznych z Nigerią, w okolicach miejscowości Assighassia, Moro i Kolofata. Przyczyną jest często próba wymuszenia nielegalnych podatków, zemsta na osobach, które pomagają miejscowym władzom, kradzież żywności, dobytku i bydła. Zdarzają się także ataki na przedstawicieli miejscowych władz.^[45]

Przykładowo 6 lutego 2023 r. członkowie Państwa Islamskiego lub Boko Haram zabili co najmniej 8 rybaków w pobliżu Blaram (Far North).

Dnia 2 sierpnia 2023 r. członkowie Państwa Islamskiego lub Boko Haram zabili w brutalny sposób 8 rybaków w Darak (Far North). Tymczasem dzień później bojówka Boko Haram uśmierciła kolejnych 8 rybaków w Blangoua (Far North).

18 grudnia 2023 r. członkowie etnicznej bojówki Mouyang zabili 8 osób w Tokombere (Far North). 24 inne osoby zostały ranne.

19 kwietnia 2024 r. bojówki islamskie zaatakowały ze skutkiem śmiertelnym 5 osób.

12 listopada 2024 r. islamscy rebelianci zabili 11 cywilów, w tym 3 kobiety i obrabowali ich z dobytku.^[46]

Z kolei w obu **anglofońskich prowincjach (North-West i South-West)** w ciągu ostatniego roku separatyści atakowali placówki zdrowia, szkoły i kościoły, a także osoby, które nie przestrzegają strajków i lockdownów ogłaszanych przez separatystów, zwanych „ghost towns”, kiedy wszystkie firmy i instytucje muszą być zamknięte.^{[47][48]} W wyniku ataków bojówek anglofońskich w 2023 r. zginęło 112 osób, a w 2024 r. – 236 osób. Również i w przypadku tego konfliktu odnotowuje się głównie zdarzenia o małej skali. Są to w szczególności akty zemsty na cywilach za nieprzestrzeganie lockdownów, odmowę zapłacenia haraczu lub współpracę z władzami.^[49]

Dnia 10 lutego 2023 r. ambazonscy separatyści zabili co najmniej 6 osób w Tiko (South-West), którzy pracowali na swoich farmach w trakcie ogłoszonego „ghost towns”. Kilka innych osób zostało rannych.^[50]

⁴⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁷ DW (Deutsche Welle), Cameroon's 'ghost town' days: How residents cope in lockdown, 23.10.2023, <https://www.dw.com/en/cameroons-ghost-town-days-how-residents-cope-in-lockdown/a-67110298>

⁴⁸ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), Cameroon, filtry: civilians, Strategic developments, 01.01.2022-30.06.2024, dane pobrano 23.07.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁹ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), Cameroon, filtry: civilians, Ambazonian Separatists, 01.01.2022-30.06.2024, dane pobrano 23.07.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁰ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), Cameroon, filtry: civilians, 01.01.2022-30.06.2024, dane pobrano 23.07.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

- 16 lipca 2023 r. niezidentyfikowana grupa zbrojna zabiła co najmniej 9 cywilów w Bamenda (North-West).
- Dnia 6 listopada 2023 r. niezidentyfikowana grupa zbrojna (prawdopodobnie ambazoncy separatysty) zaatakowała miejscowość Egbekaw (South-West) zabijając 20 osób oraz raniąc 7 innych. Wśród ofiar były kobiety i dzieci. Dodatkowo co najmniej 15 osób zostało uprowadzonych. Napastnicy spalili 10 domów. Odnotowano także przypadki gwałtów.^{[51][52]}
- 11 listopada 2023 r. ambazoncy separatysty zaatakowali ludność cywilną w mieście Mamfe (South-West) zabijając co najmniej 25 osób. Co najmniej 12 domów zostało spalonych i zniszczonych. Niektóre z ofiar spłonęły żywcem.^[53]
- 21 listopada 2023 r. uzbrojeni napastnicy wtargnęli na rynek Bameyam w Galim, w regionie **West** zabijając w wyniku ataku co najmniej 9 cywilów.^[54]
- 29 stycznia 2024 r. partyzanci zaatakowali skrzyżowanie przy drodze na bazar w mieście Buea, zabijając 5 osób i niszcząc samochody.^[55]
- 24 lipca 2024 r. separatysty zastrzelili 9 osób, w tym trzy kobiety w ich domu w miejscowości Fabe w zemście za współpracę z siłami rządowymi.

Podobnych ataków o mniejszej skali było w trakcie ostatnich dwóch lat znacznie więcej.^[56]

Organizacje humanitarne wskazują ponadto na duże zagrożenie przemocą na tle seksualnym, okaleczaniem, porwaniami dla okupu, wymuszeniami haraczy, nielegalnym opodatkowaniem, a także wybuchami bomb własnej roboty i min.^[57]

DZIAŁANIA ODWETOWE

Ludność cywilna regularnie pada ofiarą działań sił bezpieczeństwa wymierzonych w członków nielegalnych ugrupowań zbrojnych, szczególnie w prowincjach **North-West** i **South-West**. Niekiedy działania te mają charakter celowy, a niekiedy ludność cywilna traci życie przez pomyłkę.

⁵¹ Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), Cameroon, filtry: civilians, Military and Police, 01.01.2022-30.06.2024, dane pobrano 23.07.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵² Africa News, Cameroon: at least 20 dead in attack by English-speaking separatists (government), 08.11.2023, <https://www.africanews.com/2023/11/08/cameroon-at-least-20-dead-in-attack-by-english-speaking-separatists-government/>

⁵³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, Ambazonian, separatists, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁴ Reliefweb, Cameroon - Attack in the West Region (DG ECHO, Journal du Cameroun) (ECHO Daily Flash of 22 November 2023), <https://reliefweb.int/report/cameroon/cameroon-attack-west-region-dg-echo-journal-du-cameroun-echo-daily-flash-22-november-2023>

⁵⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, Ambazonian, separatists, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, Ambazonian, separatists, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁷ GPC (Global Protection Cluster), Protection Cluster NWSW Monthly Update; December 2024, 20.01.2025, https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-01/monthly_update_dec2024.pdf

- Przykładowo dnia 1 maja 2023 r. wojsko Kamerunu najechało na Mamu (South-West) zabijając 6 osób cywilnych oraz raniąc kilka innych.
- 16 czerwca 2023 r. wojsko zaatakowało cywilów w okolicach Bambui (North-West) zabijając 6 osób. Ww. zostali oskarżeni o wspieranie bojówek separatystycznych. 24 czerwca 2023 r. wojsko zaatakowało cywilów w Ekona (South-West). Zostało także spalonych kilka domów. Przyczyny ataku nie są znane.
- 14 lipca 2023 r. żołnierze zabili 5 studentów w Bamenda (North-West). Przyczyna ww. incydentu pozostaje nieznana.
- 22 stycznia 2024 r. wojsko zastrzeliło przez pomyłkę dwie osoby, zbierające mango na swojej farmie niedaleko Mamfe.
- 31 marca 2024 r. wojskowi zastrzelili cywila w miejscowości Doukrey w odwecie za wcześniejszy atak na wojsko i spalenie trzech trzech żołnierzy.
- 12 października 2024 r. wojsko zastrzeliło 6 osób, które brały udział w zebraniu zwołanym przez separatystów w miejscowości Nijmena.^[58]

Podobnych ataków o mniejszej skali było w trakcie ostatnich dwóch lat znacznie więcej.^[59]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

Separatyści od 2017 r. wprowadzili bojkot państwowych placówek edukacyjnych i usiłują – atakami na szkoły i nauczycieli – wymusić jego przestrzeganie.^[60] Jak wynika z informacji OCHA, w roku szkolnym 2022/2023 funkcjonowało tam tylko 46% szkół (i tylko 56% dzieci w wieku szkolnym ma możliwość pobierania w nich nauki). W pierwszej połowie września 2022 r. separatyści narzucili w regionach South-West i North-West 10-dniowy lockdown, chcąc przeszkodzić oficjalnemu rozpoczęciu roku szkolnego. Nauczyciele i uczniowie coraz częściej padają ofiarami porwań. Ponadto obie strony konfliktu w dwóch zachodnich prowincjach dopuszczają się ataków na placówki zdrowotne, oskarżając ich personel o wspieranie strony przeciwnej.^{[61][62]}

W bezpieczniejszych częściach anglofońskiego regionu South-West szkoły są stopniowo otwierane, ale wciąż mają problem z funkcjonowaniem. W regionie North West miejscowi administratorzy szkół twierdzą, że przemoc separatystów powoduje,

⁵⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, Military Forces (Cameroon), dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, Military Forces (Cameroon), dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁰ Human Rights Watch (HRW), World Report 2023 – Cameroon, 12.01.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2085399.html>

⁶¹ OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Cameroon. Situation Report, 30.12.2022, <https://reports.unocha.org/en/country/cameroon/>

⁶² OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Humanitarian Needs Overview Cameroon, 04.2024, <https://www.unocha.org/cameroon>

że większość ośrodków edukacyjnych jest nadal zamknięta, a dzieci w regionach anglofońskich zmagają się z ubóstwem i niedożywieniem.^[63]

Celem ataków padają również miejsca kultu (jak choćby wspomniany wyżej atak na kościół w Nchang, South-West). Przy okazji ataków na wioski nierzadko niszczone i palone są domy oraz prywatne zabudowania.^[64]

OCHA świadcząca pomoc humanitarną w regionach South-West i North-West udziela pomocy żywnościowej i wsparcia rolniczego, przy czym jej pomoc dociera do 64% osób spośród społeczności potrzebujących wsparcia.^[65] Organizacje humanitarne informują o trudnościach w dostępie do niektórych obszarów.^[66]

Region Far North nigdy nie był rozwinięty gospodarczo i dostęp do usług był tam trudny, nawet przed konfliktem, jednak konflikt pogarsza i tak już trudną sytuację żywnościową. Wzrosła ilość osób niedożywionych, a w wielu miejscach kobiety stały się jedynymi żywicielkami rodzin w sytuacji, gdy mężczyźni biorą udział w walkach lub zginęli. Młodzi mężczyźni mają problem ze znalezieniem pracy, gdyż są posądzani o związki z partyzantami. W najbardziej narażonych na walki dystryktach, doszło do zniszczenia lub zamknięcia 119 szkół, co utrudniło dostęp do edukacji 34 000 dzieci. Brakuje także nauczycieli.^[67]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

W Kamerunie, poza obszarem działań nielegalnych ugrupowań zbrojnych nie odnotowano wydarzeń o charakterze terrorystycznym.^[68]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

Poważnym zagrożeniem dla ludności cywilnej są porwania dla okupu, przy czym ich liczba wykazuje tendencję gwałtownego wzrostu. Szczególnym problemem jest to zjawisko w prowincji **Far North**, gdzie grupy przestępcze stosują je jako sposób zdobywania środków, lecz także w obu prowincjach rebelianckich **North-West** i **South-West**, gdzie często porwania dotyczą nauczycieli i uczniów. ACLED podaje,

⁶³ Al Jazeera, From Cameroon to Nigeria, separatist conflicts keep children out of school, 23.01.2025, <https://www.aljazeera.com/features/2025/1/23/from-cameroon-to-nigeria-separatist-conflicts-keep-children-out-of-school>

⁶⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, Ambazonian, separatists, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁵ OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Cameroon. Situation Report, 30.12.2022, <https://reports.unocha.org/en/country/cameroon/>

⁶⁶ US Department of State (USDOS), 2022 Country Report on Human Rights Practices: Cameroon, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089132.html>

⁶⁷ OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Humanitarian Needs Overview Cameroon, 04.2024, <https://www.unocha.org/cameroon>

⁶⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

że od początku 2023 r. miały miejsce w Kamerunie co najmniej 97 incydenty porwań, a w 2024 r. – 847. Większość w prowincjach anglofońskich.^[69]

W Kamerunie zdarzają się także samosądy, kiedy miejscowa ludność przeprowadza egzekucje osób, które podejrzewa o działalność przestępczą, np. kradzież lub przynależność do nielegalnych organizacji zbrojnych. Rocznie notuje się około 30 ofiar tego typu zająć. Ponadto zdarzają się gwałtowne starcia między poszczególnymi grupami etnicznymi, które jednak nie mają tendencji do przeradzania się w długotrwały konflikt.^[70]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

W Kamerunie mają miejsce protesty i demonstracje, lecz sporadycznie i na ogół mają pokojowy przebieg. W rzadkich przypadkach interweniuje policja lub wojsko.^[71]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

W Kamerunie przestępczość i zorganizowane grupy przestępcze na terenach wiejskich najczęściej są powiązane z nielegalnymi ugrupowaniami zbrojnymi, takimi jak Państwo Islamskie czy separatystyczne ugrupowania anglofońskie. Niektóre frakcje tych ugrupowań z czasem porzuciły działalność polityczną, skupiając się w zasadzie wyłącznie na działalności przestępczej, takiej jak wymuszenia i przemyt. Na terenach miejskich natomiast występuje zjawisko młodzieżowych gangów. Przestępczość zorganizowana jest zaangażowana w dużą ilość nielegalnych działań, w tym przemyt broni, przemyt narkotyków, paliw, porwania, pranie brudnych pieniędzy i inne.^[72]

W regionach przygranicznych z Republiką Środkowoafrykańską, Czadem i Nigerią, w prowincjach Adamawa, North oraz Far North, rozwija się szybko przestępczość transgraniczna, w tym nielegalny przewóz broni i zasobów naturalnych, kwitnie również proceder kradzieży bydła. Przez granicę regularnie przedostają się grupy rebelianckie z Republiki Środkowoafrykańskiej, dopuszczając się porwań dla okupu.^[73]

⁶⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, abductions, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, civilians, riots, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Cameroon data 01.01.2023 – 15.02.2025, Protests, dane pobrano 20.02.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁷² Global Crime Index, Cameroon, <https://ocindex.net/country/cameroon>

⁷³ UN Security Council, The situation in Central Africa and the activities of the United Nations Regional Office for Central Africa, 01.12.2022, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2083862/N2271804.pdf>

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Konstytucja i ustawodawstwo zapewniają wolność przemieszczania się w obrębie kraju. Niemniej jednak policja i wojsko niejednokrotnie zatrzymują cywilów na posterunkach kontrolnych wzdłuż dróg, zarówno w miastach, jak i poza nimi. Policja często zatrzymuje podróżnych w celu sprawdzenia dokumentów tożsamości, w tym dowodów osobistych, paszportów, zezwoleń na pobyt, rejestracji pojazdów i paragonów podatkowych, traktując to jako środek bezpieczeństwa i kontroli migracyjnej. Dodatkowo, władze wprowadziły ograniczenia przepływu osób i towarów, w tym motocykli, zwłaszcza w prowincjach North-West i South-West, powołując się na względy bezpieczeństwa. Zatrzymania na posterunkach kontrolnych stosowane są jednak również w celu wymuszania haraczy. Wykorzystując drobne wykroczenia jako pretekst, policja, żandarmi i celnicy często wymuszają łapówki i nękać podróżnych. Stosunkowo często nęcane są m.in. samotnie podróżujące kobiety.^[74]

Również separatyści blokują przepływ osób i towarów we wspomnianych regionach, niekiedy w sposób zamierzony, by zastraszyć miejscową ludność. Separatyści ogłaszali strajki i lokalne lockdowny, żądając by przedsiębiorcy zamknęli swoje firmy, a mieszkańcy pozostali w domach. Przestępstwa, w tym porwania dla okupu, napady z bronią w ręku, napady i kradzieże samochodów, były głównymi przeszkodami w ruchu wewnątrz kraju w prowincjach ogarniętych konfliktem oraz w części prowincji East.^[75]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Kamerun jest zurbanizowanym krajem, a prawie 60% jego populacji stanowią mieszkańcy miast. Współczynnik urbanizacji sięga 3,43% rocznie.^[76] ONZ szacuje, że do 2050 r. 70% Kameruńczyków będzie mieszkało w miastach. Duala jest pod tym względem najbardziej konkurencyjna, oferując zatrudnienie w kilkudziesięciu różnych branżach, podczas gdy miasta takie jak Yaounde, Bafousam, Ngaoundere, Maroua, Bamenda i Kumba oferują nieco węższy wachlarz możliwości.^[77]

W stolicy kraju – Yaounde zamieszkują przedstawiciele niemal wszystkich grup etnicznych Kamerunu, jakkolwiek większość stanowią tam francuskojęzyczni Ewondo i inne plemiona tradycyjnie mieszkające w okolicy.^[78]

⁷⁴ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Cameroon, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107637.html>

⁷⁵ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Cameroon, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107637.html>

⁷⁶ USA: Central Intelligence Agency (CIA), The World Factbook, Cameroon, 28.08.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/>

⁷⁷ Migrant – Refugees, Country Profiles Cameroon, <https://migrants-refugees.va/country-profile/cameroon/>

⁷⁸ Cameroon Today, An Overview of Yaounde, Cameroon, Africa, <https://www.cameroon-today.com/yaounde-cameroon.html>

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

W dotkniętych konfliktami regionach Kamerunu, takich jak **Far North**, **North-West** i **South-West** obserwuje się znaczne przemieszczenia ludności. Odbývają się one zarówno przez granice kraju, jak i wewnątrz kraju, pomiędzy poszczególnymi regionami.^[79]

Zgodnie z danymi UNHCR, w lutym 2024 r. w Kamerunie było ponad 1 mln osób wewnętrnie przesiedlonych, z czego 453 tys. w prowincji Far North, 188 tys. w prowincji North-West, a 169 tys. w prowincji South-West. 114 tys. uciekinierów z obu ww. zachodnich prowincji przebywało w prowincji West, a prawie 80 tys. – w prowincji Littoral. Około 63 tys. przesiedleńców z North-West i South-West szukało schronienia w prowincji Centre.^[80]

W okręgu Far North osoby wewnętrnie przesiedlone mieszkają u znajomych albo osiedlają się na nieużytkach, tworząc nieformalne osiedla. Często wybierane są tereny wokół baz wojskowych, a jeśli baza zostaje przeniesiona, ludzie wędrują wraz z nią. 97% ludzi pozostaje niedaleko swojego poprzedniego domu, nawet w tym samym okręgu, aby móc dotrzeć pieszo do swojej wioski od czasu do czasu i pracować w polu. Inni mieszkają w obozach, a jednym z większych jest Minawao, gdzie mieszka 75 tys. ludzi.^[81]

Ruchy przesiedleńców odbywają się w obu kierunkach, a znaczne grupy osób powracają do opuszczonych wcześniej przez siebie regionów (niekoniecznie do swoich domów). I tak w North-West jest 233 tys. osób, które powróciły po ucieczce, natomiast w South-West jest niemal 226 tys. takich osób.^[82] Przyczyny podjęcia decyzji o powrocie są zróżnicowane: często jest to ustanie walk w miejscu pochodzenia i chęć podjęcia upraw na swojej ziemi, a także brak perspektyw w nowym miejscu.^[83]

W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się wewnętrnie przesiedlone wdowy z małymi dziećmi, zwłaszcza nieposiadające cywilnych aktów małżeństwa. Po śmierci męża zwykle tracą jakiekolwiek prawa majątkowe, zarówno do ziemi, jak i do domu i stają się bezdomne i nie mają dokąd wrócić. Wielka rodzina oraz tradyccyjni liderzy wiosek zwykle sankcjonują ten stan.^[84]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

Jak podaje UNHCR, w lutym 2025 r. w sąsiedniej Nigerii (przede wszystkim w stanie Cross River) było ponad 68 tys. kameruńskich uchodźców, którzy uciekli przed

⁷⁹ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Cameroun: Statistiques des Personnes Déplacées de Force (Janvier 2024), 15 February 2024, https://www.ecoi.net/en/file/local/2104417/CMR-Stats_January_2024.pdf

⁸⁰ OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Humanitarian Needs Overview Cameroon, 04.2024, <https://www.unocha.org/cameroon>

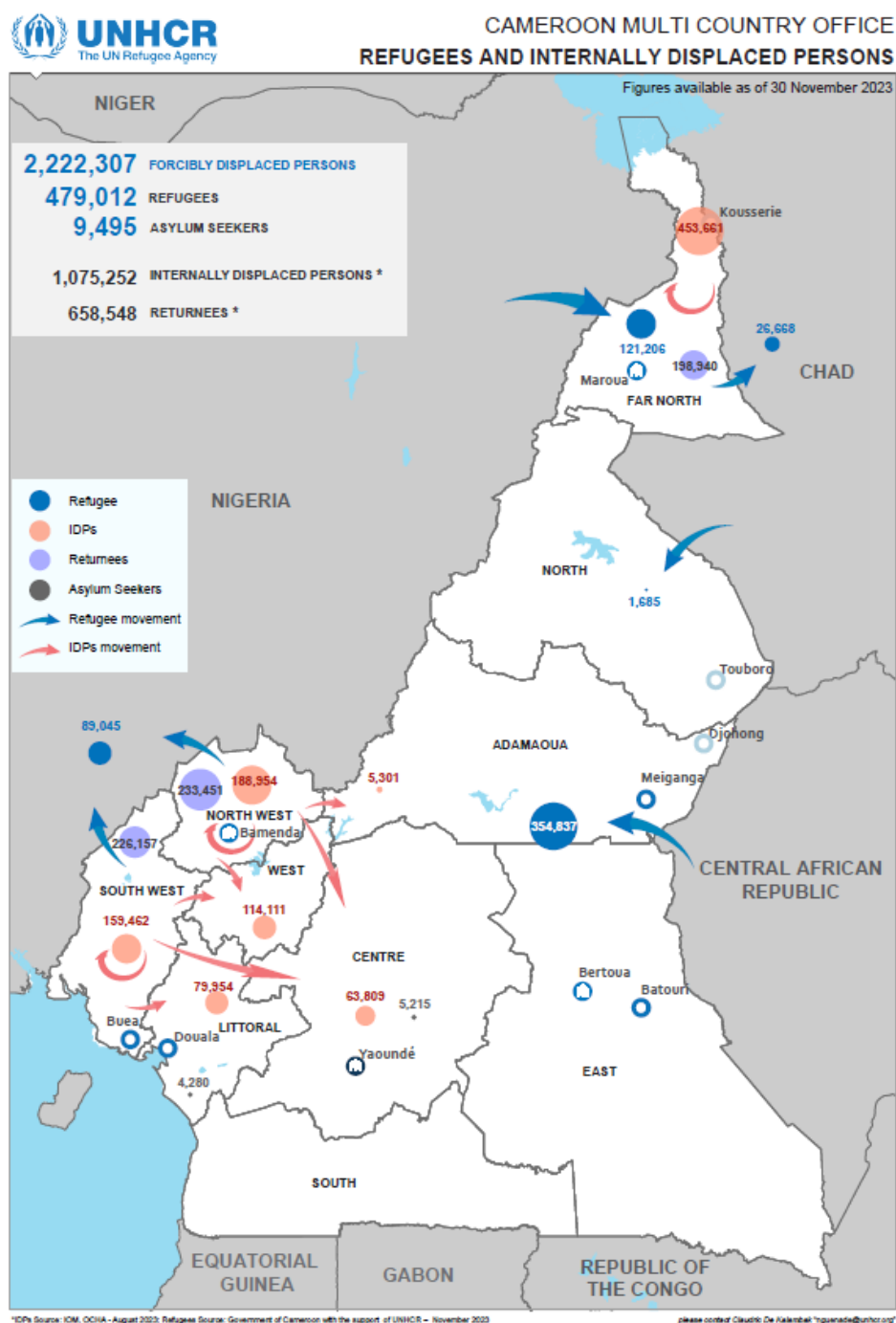
⁸¹ OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Humanitarian Needs Overview Cameroon, 04.2024, <https://www.unocha.org/cameroon>

⁸² UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Cameroun: Statistiques des Personnes Déplacées de Force (Janvier 2024), 15 February 2024, https://www.ecoi.net/en/file/local/2104417/CMR-Stats_January_2024.pdf

⁸³ OCHA (The United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Humanitarian Needs Overview Cameroon, 04.2024, <https://www.unocha.org/cameroon>

⁸⁴ GPC (Global Protection Cluster), Protection Cluster NWSW Monthly Update; December 2024, 20.01.2025, https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2025-01/monthly_update_dec2024.pdf

przemocą z prowincji North-West oraz South-West, a także 26 tys. w Czadzie – uciekinierów z Północy.^[85]

Mapa. Kierunki przemieszczania się ludności na terenie Kamerunu. (źródło: UNHCR)^[86]

⁸⁵ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Cameroon Multi Country Office; Refugees and Internally Displaced Persons; Figures available as of February 2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/details/114973>

⁸⁶ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Cameroon Multi Country Office; Refugees and Internally Displaced Persons; Figures available as of 30 November 2023, 07.03.2025, [https://www.ecoi.net/en/file/local/2102253/Population Movement November 2023.pdf](https://www.ecoi.net/en/file/local/2102253/Population%20Movement%20November%202023.pdf)

PODSUMOWANIE

Kamerun jest republiką prezydencką, rządzoną od 1982 r. przez prezydenta Paula Biyę.

W Kamerunie obowiązuje kara śmierci i jest ona sporadycznie zasądzana, jednak nie jest wykonywana.

Kraj nie jest zaangażowany w żaden międzynarodowy konflikt zbrojny. Boryka się jednak z lokalnymi, przewlekłymi konfliktami wewnętrznymi o średnim natężeniu. Objęte są nimi prowincje: **Far North, North-West i South-West**. Nie zanotowano czystek etnicznych ani masowych rzezi, które stanowiłyby powszechne zagrożenie dla cywilów, jednakże niektóre akty przemocy miały charakter celowych ataków na ludność cywilną. Konflikty te generują znaczne problemy gospodarcze i humanitarne na terenach nimi ogarniętymi.

Sytuacja w pozostałych częściach Kamerunu pozostaje stabilna.

Ludność prowincji anglofońskich, tj. North-West i South-West, w sytuacji zagrożenia przemieszcza się zwykle do innych prowincji Kamerunu, choć nie wszyscy się na to decydują – część pozostaje w regionie lub ucieka do sąsiedniej Nigerii. Rejestruje się również powroty. Natomiast ludność z prowincji Far North pozostaje w regionie lub szuka schronienia w krajach sąsiednich. Jej możliwości znalezienia ochrony w innych prowincjach Kamerunu są ograniczone.

Uchodźcom dostarczana jest pomoc humanitarna, lecz bezpośrednio w strefach konfliktu jej dostępność jest ograniczona.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

1. Africa News, Cameroon: at least 20 dead in attack by English-speaking separatists (government), 08.11.2023, <https://www.africanews.com/2023/11/08/cameroon-at-least-20-dead-in-attack-by-english-speaking-separatists-government/>
2. Amnesty International (AI), With or against us: People of the North-West region of Cameroon caught between the army, armed separatists and militias [AFR 17/6838/2023], 07.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2094320/AFR1768382023ENGLISH.pdf>
3. Amnesty International (AI), Death sentences and executions 2023, 29.05.2024, <https://www.amnesty.org/en/documents/act50/7952/2024/en/>
4. Armed Conflict Location & Event Data Project (ACLED), Cameroon, filtry: 01.01.2022-30.06.2024, dane pobrano 23.07.2024, <https://acleddata.com/data-export-tool>
5. BBC, Cameroon Country Profile, 22.10.2018, <http://www.bbc.com/news/world-africa-13146029>
6. Cameroon Today, An Overview of Yaounde, Cameroon, Africa, <https://www.cameroon-today.com/yaounde-cameroon.html>
7. Cornell Law School on the Death Penalty Worldwide, Republic of Cameroon (Cameroon), 25.03.2021, <https://deathpenaltyworldwide.org/database/>
8. DW, Cameroon's 'ghost town' days: How residents cope in lockdown, 23.10.2023, <https://www.dw.com/en/cameroons-ghost-town-days-how-residents-cope-in-lockdown/a-67110298>
9. Global Crime Index, Cameroon, <https://ocindex.net/country/cameroon>
10. Human Rights Watch (HRW), World Report 2023 – Cameroon, 12.01.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2085399.html>
11. Internal Displacement Monitoring Center, Out of sight: Cameroon's downward spiral of violence and displacement, 22.03.2021, <https://www.internal-displacement.org/media-centres/out-of-sight-cameroons-downward-spiral-of-violence-and-displacement>
12. Journal du Cameroon, Cameroon: 40 New Political Parties Receive Approval, 13.11.2023, <https://www.en.journalducameroun.com/cameroon-40-new-political-parties-receive-approval/>
13. Loi No 2016/007 du 12 juillet 2016 portant code penal, <https://www.wipo.int/wipolex/fr/text/420195>
14. Mapa administracyjna Kamerunu, <http://www.vidiani.com/large-detailed-administrative-map-of-cameroon-with-all-roads-cities-and-airports/>
15. Migrant – Refugees, Country Profiles Cameroon, <https://migrants-refugees.va/country-profile/cameroon/>

16. OCHA, Cameroon. Situation Report, 30.12.2022,
<https://reports.unocha.org/en/country/cameroon/>
17. OCHA, Humanitarian Needs Overview Cameroon, 04.2024,
<https://www.unocha.org/cameroon>
18. Reliefweb, Cameroon - Attack in the West Region (DG ECHO, Journal du Cameroun) (ECHO Daily Flash of 22 November 2023),
<https://reliefweb.int/report/cameroon/cameroon-attack-west-region-dg-echo-journal-du-cameroun-echo-daily-flash-22-november-2023>
19. Reuters, We are in a war - Cameroon unrest confronted by army offensive, 08.02.2018, <https://www.reuters.com/article/us-cameroon-separatists-exclusive/exclusive-we-are-in-a-war-cameroon-unrest-confronted-by-army-offensive-idUSKBN1FS1Y8>
20. Sunulex.Africa, The Cameroonian legal system,
<https://sunulex.africa/en/thecameroonianlegalsystem/>
21. UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Cameroon Multi Country Office; Refugees and Internally Displaced Persons; Figures available as of 31 May 2023, 8.6.2023,
https://www.ecoi.net/en/file/local/2093070/Population+Movment+Mai_2023.pdf
22. UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), Cameroun: Statistiques des Personnes Déplacées de Force (Janvier 2024), 15 February 2024,
https://www.ecoi.net/en/file/local/2104417/CMR-Stats_January_2024.pdf
23. UN Security Council, The situation in Central Africa and the activities of the United Nations Regional Office for Central Africa, 01.12.2022,
<https://www.ecoi.net/en/file/local/2083862/N2271804.pdf>
24. US Committee for Refugees and Immigrants, Report on the current humanitarian and security-related situation (displacement; food and water security; humanitarian assistance; press freedom; education; terrorism; women and children; corruption; climate change; COVID-19), 08.2021,
<https://refugees.org/wp-content/uploads/2021/08/USCRI-Backgrounder-Cameroon.pdf>
25. US Department of State (USDOS), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Cameroon, 23 April 2024,
<https://www.ecoi.net/en/document/2107637.html>
26. US Department of State (USDOS), 2022 Country Report on Human Rights Practices: Cameroon, 20.03.2023,
<https://www.ecoi.net/en/document/2089132.html>
27. USA: Central Intelligence Agency (CIA), The World Factbook, Cameroon, 28.08.2024, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/cameroon/>